

Za gospodarje

Maribor, dne 16. januarja 1935.

Naše zadrugišтво.

Na tem mestu je »Slovenski gospodar« že večkrat poročal o stanju našega zadrugištvu in o veliki važnosti zadrugištvu zlasti v današnjih časih lahko bi skoraj rekli največje krize, kar jih je doživelo slovensko kmetijstvo. Ako ne bi imeli zadrugištvu pri nas v taki meri razvitega, bi bile razmere še hujše, bile bi pa tudi posledice današnjih razmer še vse strašnejše. Saj mora in je že v veliki meri prevzelo danes zadrugištvu mnogo onih nalog, ki jih imajo v drugih državah posebne javne ustanove. Nimamo pri nas javnih vnovčevalnic. Ako pa so take na pol javne vnovčevalnice, kakor je na primer Privilegirano izvozno društvo (navadno se imenuje to društvo na kratko Prizad), pa nimamo od tega društva nobenih koristi, preje še škodo. Zato bi moralo prevzeti nalogo vnovčevanja naših pridelkov zadrugištvu. To se je v nekaterih krajih in celih okrajih že zgodilo. Seveda pa je popolnoma izključeno, da bi prevzele nakup, prodajo in tudi izvoz naših pridelkov zadruga kar naenkrat. To se mora zgoditi polagoma, mora pa pri tem pomagati vsaj začetkoma tudi javna uprava z nasveti, pridobivanjem trgovskih zvez in kar je še najvažnejše, pomagati mora javna uprava deloma s podporami v začetku poslovanja, nato pa s posojili pri zelo nizkih obrestih. Prva naloga naših zadrug bi bila torej poleg zelo važne naloge denarnega gospodarstva ta, da se organizirajo okrajne zadruga za vnovčevanje naših pridelkov.

Druga naloga, ki jo ima danes naše zadrugištvu, pa je bolj strokovno-stanovskega značaja. Ker nimamo danes kmetijskih zbornic, ker Kmetijska družba, ki je bila nekoč središče našega kmetijskega gospodarstva, svoje naloge kot strokovno-stanovska organizacija ne vrši več, morajo to nalogo prevzeti

naše zadrugištvu zveze. Tem zvezam se mora omogočiti, da zastopajo do ustanovitve kmetijskih zbornic stanovske koristi in potrebe našega kmetijstva. Nasveti in predlogi zadrugištvu zvez bi se morali ne samo poslušati, ampak tudi v polni meri uvaževati.

Ker so naloge in pomen našega zadrugištvu tako velike, bo gotovo zanimivo vedeti, koliko je danes pri nas zadrug in kako delajo. Velika kriza, katere posledica je velikanski padec cen za vse kmetijske proizvode, je na drugi strani pospeševala razvoj zadrugištvu, ker so se kmetje vedno bolj zavedali, da je samo v močni organizaciji njih moč. Tako je bilo koncem leta 1933 pri nas v državi 8288 zadrug, od teh raznih zvez 61. Vse te zadruga so imele nad 1 milijon članov. Ako prištejemo k temu številu članov še člane njihovih družin, vidimo, da je udeležena pri zadrugištvu v Jugoslaviji skoraj ena tretjina vsega prebivalstva. Zato pa je tudi že skrajni čas, da se zadrugarji začnejo zavedati svoje moči in da to svojo moč tudi izrabijo.

Delovanje naših zadrug nam pokaže najlepše njih razdelitev. Bilo je:

Vrsta adruge:	število	v %
kreditne zadruga	4624	56.20
konsumne zadruga	1566	19.02
agrarne zajednice	470	5.72
produktivne zadruga	1110	11.74
od teh:		
živinorejske in perutn.	368	4.47
mlekarske in sirarske	170	2.08
žitarske	124	1.51
obrtne in delavske	116	1.41
viničarske	90	1.09
ribarske	58	0.71
oljne	27	0.33
rožmarinske	12	0.15
razne produktivne	145	1.76
zdravstvene zadruga	88	1.07
stanovanjske in stavbene	88	1.07
razne druge zadruga	281	3.42

Važno je dejstvo, da se zadnja leta vedno bolj veča število produktivnih za-
drug. Iz tega je že razvidno, da zavze-
majo te zadruga poleg denarnih vedno
večji obseg in da postaja tudi njih po-
treba ter važnost vedno večja.

Ljudski pravnik.

Iztoženi dolgovani preživitek. D. H. 38.

— Preživitkar je iztožil proti Vam za-
ostali preživitek za tri leta. Radi bi do-
segli olajšanje plačila tega iztoženega
preživitka. Vprašate, kako doseči olaj-
šanje, ker so cene za dajatve v naravi
daleko pretirane. — Dajati morate to-
čno, kakor ste bili obsojena tako ob pra-
vem času in ravno iste predmete. Če ho-
čete doseči olajšanje, se morate dogovo-
riti s preživitkarjem, ker je od njegove
dobre volje odvisno, da Vas počaka, ali
pa da sprejme druge stvari namesto ti-
stih, ki so bile določene v sodbi. Ako ste
morda kmet, ne uživajte za to terjatev
zaščite, ker so take terjatve izvzete od
zaščite.

Pravica preživitkarja. Mis — Imeli ste
dvé hiši. Eno ste izročili zetu, drugo ste
si pa izgovorili tako, da mora zet plače-
vati davek, zavarovalnino in vsa popra-
vila. Leta 1932 ste pogoreli. Zet je prejel
vso zavarovalnino za obe hiši. Sebi je
napravil veliko hišo. Vam pa ne napravi
niti najpotrebnejšega. Vprašate, kaj je
Vam storiti. Oglasili ste se na župan-
stvu, pa zahtevajo od Vas kolek za 5 Din
in še za 50 Din. — Spor z Vašim zetom
spáda pred sodišče, ne pa pred občino.
Občina za morebitno urejanje takih spo-
rov nima pravice zahtevati nobenih pri-
stojbin, zlasti pa ne 50 Din. Morda so
Vas hoteli s tem samo ostrašiti, da ne
bi zahtevali svojih pravic in ne bi na-
pravili občini dela. Po našem mnenju
ste pri izročitvi hiš imeli v mislih samo
taka popravila, ki so običajna, niste pa
mislili na popravila, ki bi bila potrebna
vsled slučajnega propada hiše po požaru.
Dokler zet ne napravi Vam hiše, je
Vam dolžen dajati v porabo take prostora,
kakor ste jih imeli v hiši, ki je po-
gorela. Ako pa Vam tega ne more sto-
riti, Vam pa mora plačevati denarni na-
domestek, ki je primeren v Vašem kraju
za take prostore. Če pa tega neče storiti,

ga boste morali tožiti. Poskusite zlepa
doseči od zeta, a izpolni svoje dolž-
nosti napram Vam.

Odvetniški stroški. Šfid. — Neka žena
Vas je tožila pri domačem sodišču, kjer
sta dva odvetnika. Šlo je za razžaljenje
časti. Vi ste pa šli in najeli odvetnika
v kraju, kjer je tudi okrožno sodišče.
Dan pred drugo razpravo ste bili pozno
zvečer ob pol 11. uri obveščeni, da ne bo
razprave, ker je tožiteljica umaknila
tožbo. Vaš zastopnik pa je prišel že pre-
je v Vaš kraj, ker ni bil obveščen o umi-
ku. Sodišče je priznalo Vašemu zastop-
niku samo toliko stroškov, kolikor bi jih
odmerilo odvetniku na sedežu sodišča.
Vaš odvetnik pa sedaj zahteva od Vas
plačilo vse razlike, zlasti one stroške, ki
jih je imel s potovanjem v Vaš kraj.
Vprašate, če je sodišče pravilno odme-
rilo in če morate res Vi sami trpeti od-
vetnikove stroške, kolikor jih je imel s
potovanjem v vaš kraj. — Ako sta na
sedežu sodišča vsaj dva odvetnika, po-
tem sodišča ne priznajo odvetniku, ki
zastopa stranko in ki stanuje izven se-
deža sodišča, nobenih pripotovalnih
stroškov, ki jih mora vedno trpeti ona
stranka, ki je odvetnika šla iskat v dru-
go mesto. Sodišče prizna samo one stro-
ške, ki so bili neobhodno potrebni za va-
rovanje lastnih interesov. V varovanje
Vaših interesov pa ni bilo treba hoditi
po zastopnika drugam, če pa ste že šli
drugam, pa ni bilo treba, da pride osebo
k domačemu sodišču, marveč bi lah-
ko najel odvetnika v Vašem kraju. Ako
ste si privoščili lahko odvetnika, izven
sedeža domačega sodišča, Vas zadenejo
tudi vsi stroški, kolikor jih je več preko
stroškov, ki bi jih prejel Vaš zastopnik,
ako bi stanoval na sedežu sodišča. Mor-
da so taka določila res trda in težka za
Vas. Prav tako pa je treba upoštevati,
da niso tukaj sodišča zato, da bi strasti
strank podpihovala, marveč morajo de-
lati na izmirjenje in nato, da oni, ki mo-
ra plačati stroške, ne trpi prevelike ško-
de, in to morebiti celo po nepotrebem.
V bodoče boste vsled tega vsaj vedeli,
do kam se gajo Vaše pravice in kako je
treba tudi postopati, da Vas ne zadenejo
kljub zmagi nepotrebni stroški. Iz tega
tudi spoznate najboljšo pot za Vas sa-
me, ki je: p ajte svojega odvetnika, da
ne boste imeli še večjih stroškov. Rabite

vedno in povsod pamet, nikdar pa naj nikogar ne vodijo strasti!

Odškodnina za neupravičeno posekani les. Pejob. — Sestre in brat so dogovorili vžitek dveh gozdov tako, da si lahko vsak svoj del poseka, predno se oženi, sicer zapadejo njegove pravice ostalim upravičencem v korist. Brat se je leta 1932 oženil in šele nato začel s sekanjem, ki ste mu ga prepovedali. Brat je nato s svojo tožbo propadel. Vprašate, po kakšni ceni Vam mora plačati les. — Brat mora plačati les po oni ceni, kakršna je bila tedaj krajevno običajna in primerna za posekani les. Vaša cena pride samo toliko v poštev, prav tako pa tudi bratova ponudba. Najbolje je, da se z bratom v miru pomenite in da Vam izplača toliko, kolikor je bil les vreden, ko ga posekal.

Dolžnosti prevzemnika posestva. Pejob. — Brat Vam mora povleči dve v vžitek dani njivi; tega pa ne napravite v redu, marveč zelo površno in slabo. Vi vprašate, če ga lahko prisilite, da mora v redu in pravilno povleči. — Brat mora tako vlačiti, kakor je potrebno za pravilno in redno gospodarjenje na teh njivah. Ako tega ne stori, ga lahko s tožbo prisilite k temu. Bo pa najbrže težko dokazati Vaše trditve. Ako bi hoteli enkrat tožiti, bi bilo najbolje, da enkrat po vlačanju predlagate sodni ogled v zavarovanje dokaza. Mnenja pa smo, da bi bilo za Vas in brata najlepše, ako take spore izravnata sama brez intervencije sodišča. Vsaj sta vendar brata!

Slabo ravnanje s preživitkarjem. Pomira. — Vsled starosti ste izročili svoje posestvo hčerki, ki se je nato poročila. Izgovorili ste si skupno stanovanje in skupno hrano. Zet je kmalu po poroki začel z Vami in Vašo ženo kruto ravnati; Vas je celo natepel tako, da ste šli k zdravniku. V izročilni pogodbi imate pravico rediti kravo do 31. 8. 1934. Kravo ste pa prodali že 1. 6. 1934. Po poroki je zet dobil od Vas moko za 99 Din. Ste po poklicu obrtnik in imate svoje orodje, ki si ga pa v izročilni pogodbi niste izrecno pridržali. Sedaj bi radi vedeli, koliko časa je zdravniško spričevalo veljavno, če imate pravico do krme za tri mesece, če Vam mora zet plačati moko v znesku 99 Din in če je orodje ostala

Vaša lastnina. — Kolikor je mogoče razbrati iz Vašega vprašanja, morate živeti z zetom skupaj toliko časa, dokler ni to nevarno za Vaše zdravje. V takem primeru pa imate pravico se izseliti in zeta tožiti za denarni nadomestek, ker ste morali zapustiti hišo in skupno bivanje po njegovi krivdi. Orodje je ostalo Vaše, ker ga niste izročili zetu, zato tudi Vi lahko z njim poljubno razpolagate. Nimate pa pravice do sena, oziroma do odškodnine za seno, ker niste imeli krave. Vaša pravica je bila imeti kravo in jo krmiti do določenega časa. Ako ste kravo preje prodali, ste s tem izgubili tudi pravico do krme. Ako mu moko niste darovali, ste upravičeni zahtevati povračilo iste, oziroma ako ste mu jo prodali, pa denarno vrednost. Kakor se vidi iz vprašanja, zet sploh ni lastnik, ker ste posestvo izročili svoji hčerki. Svojih preživitkarskih pravic ne morete brez dovoljenja lastnika zemljišča dati vinkulirati na zavarovalnico. Če se le da potrpeti, je najbolje za Vas in gotovo tudi za Vašo hčerko, da se ne pre naglite z vložitvijo tožbe, ker bo to povzročilo nove razprtije in nova sovraštva. Ako pa le ne bo miru, Vam pa seveda ne preostane druge poti, kakor vložiti zoper zeta, če je on lastnik, tožbo pri domačem sreskem sodišču.

Gospodarske zanimivosti.

Avstrijska sol v Jugoslaviji. Sklenjena je pogodba, da izvozi v letu 1935 Avstrija v Jugoslavijo 1200 vagonov jedilne soli. Z dobavo se je že pričelo začetkom januarja t. l.

Izvoz lesa v Italijo. Izmed vseh držav, ki izvažajo les v Italijo, je na prvem mestu Rusija, nato sledi Avstrija in šele na tretjem mestu je Jugoslavija, ki je izvozila v l. 1934 v Italijo lesa 25.266 vagonov. Od tega lesa je največ iz Slovenije. Mnogo lesa izvažava v Italijo tudi Romunija.

Izvoz jabolk iz Jugoslavije. V letošnji izvozni sezoni je bilo izvoženih iz Štajerske 747 vagonov jabolk, od tega 566 na Češko, 112 v Italijo, 42 v Nemčijo, 26 v Francijo in 1 vagon na Švedsko. Iz teh številk se že vidi, da smo zamudili ravno najbolj ugoden čas za izvoz zgod-

njega sadja v Nemčijo. Ko je bil pa izvoz omogočen, je bila pa konkurenca na nemškem trgu že tako velika, da so cene padle tako, da se izvoz od nas ni več izplačal in sadjarji so morali namizno sadje sprešati. Ko so se pa pozneje cene spet malo dvignile, je bilo večinoma sadje že razprodano. Skupno smo prodali jabolok komaj za približno 7 milijonov dinarjev. Letošnja sezona je bila tako v trgovini z jabolki pri nas ena najslabših v zadnjih letih. Deloma je šlo naše sadje v Avstrijo, še več pa v Italijo, kjer so prevzeli sadje prekupčevalci in prodajali naša jabolka kot avstrijska ali južnotirolska.

Trgovina z jajci. Kakor pri trgovini z jabolki, so doživeli letos tudi trgovci z jajci pri nas veliko razočaranje. Na papirju imamo lepo pogodbo z Nemčijo, v resnici pa je bil izvoz v Nemčijo zelo malenkosten. V Švico, kamor smo prejevali, se izvažali, je izvoz tudi omejen, ker je za nas določeni samo mali kontingent. Z Nemčijo imamo od 4. junija 1934 tako pogodbo, da bi tja smeli izvažati tako množino jajc, da bi ne mogli niti vse določene množine izveziti. Toda to nam ne pomaga, ko pa izvozniki ne morejo izvažati, ker morajo čakati na plačilo radi deviznih razmer v Nemčiji 5 do 6 mesecev. Tudi Italija nam zelo ovira uvoz. Zato so pa tudi cene z ozirom na letni čas nizke.

Proizvodnja žita v Jugoslaviji. Površina za pridelovanje žita v Jugoslaviji se večja od leta do leta. V zadnjih letih se je najbolj povečalo pridelovanje rži in pšenice, manj pa ovsa. Pridelali smo leta 1934 v Jugoslaviji v met. stotih: pšenice 18.596.136, ječmena 4.080.896, rži 1.952.908, ovsa 3.334.335. Zanimivo je, koliko smo pridelali posameznih vrst na 1 ha obdelane in zasejane površine v meterskih stotih: pšenice 9,2, ječmena 9,7, rži 7,8, ovsa 9,0. Iz teh števil vidimo, da pridelamo na 1 hektar zasejane površine še zelo malo. Koruze smo pridelali v letu 1934: 47.945.530 meterskih stotov.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto dne 12. januarja so pripeljali 143 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso

je bilo po 8—10, slanina 11—12 Din. — Kmetje radi slabega vremena krme niso pripeljali, pač pa 7 voz krompirja po 0.50—0.75, 18 vreč čebule po 0.75—1, česen 5—6, zelje glava 0.50—2, kislo zelje 3, kislja repa 1.50—2, karfižola 5—10, hren 4—5, radič 1 kg 10 Din. Jabolke 2—4, hruške 5—6, suhe slive 7—11, celi orehi 6—7, luščeni orehi 24. Na trgu je bilo 10 vreč pšenice 1.50, 3 rži 1.25, 14 ječmena 1.25, 16 koruze 1—1.25, 16 ovsa 0.75, 4 prosa 1.25, 3 ajde 1, 6 ajdovega pšena 3—3.50, 14 fižola 1.75—2. Smetana 8—10, mleko 1.50—1.75, surovo maslo 24, jajca 0.75—1. Prinesli so 56 kokoši 15—25, 286 piščancev 20—55, 32 puranov 35—70, 10 domačih zajcev 5—30 Din.

Mariborski živinski sejem 8. 1. 1935. Prignanih je bilo: 14 konj, 15 bikov, 110 volov, 308 krav in 18 telet; skupaj 465 komadov. Povprečne cene so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže 2.50—3.50 Din, poldebili voli 2—2.25, plemenski voli 2.75—3, biki za klanje 2—2.75, klavne krave debele 2.50—3, plemenske krave 2—2.25, krave za klobasarje 1.30—1.50, molzne krave 2.50—3, breje krave 2.50—3, mlada živina 2.75—3.50, teleta 3.50—4.50 Din. Prodanih je bilo 193 komadov.

Mariborski svinjski sejem 11. 1. 1935. Na ta svinjski sejem je bilo pripeljanih 25 svinj, cene so bile sledeče: Mladi prašiči 7—9 tednov stari 80—120 Din, 3—4 mesece stare 140 do 160 Din, 5—7 mesecev stari 220 do 250 Din, 8—10 mesecev stari 300 do 360 Din, 1 kg žive teže 4—5 Din, 1 kg mrtve teže 6.50—8.50 Din. Prodanih je bilo 10 svinj.

Statistika mariborskih sejmov. V letu 1934 je bilo v Mariboru 28 sejmov za govejo živino in 52 sejmov za svinje. Na sejme so sejmariji prignali 3563 volov, 386 bikov, 9718 krav, 433 telet, 402 konja, skupaj 14.502 glav, prodali pa 8079 glav. Na sejme za svinje so prignali 12.104 svinj, prodali pa 4893 rilcev.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso prve vrste 8—10 Din, druge vrste 6—8 Din, meso od bikov, krav in telic 4—6, telečje meso prve vrste 10—12 Din, druge vrste 4—6 Din, svinjsko meso sveže 8—12 Din za 1 kg.

**Zahtevajte povsod
»Slovenskega gospodarja«**